

УДК 338.515.001.7

Осадчук Ю.М.

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Osadchuk J.

PROBLEMS OF FORMING COMPANY PROFITS IN A MARKET ECONOMY

В умовах ринкової економіки основною метою функціонування будь-якого підприємства є прибуток, який є показником ефективності роботи господарюючого суб'єкта. На сьогоднішній день в умовах реформування української економіки спостерігається тенденція до зниження рівня рентабельності виробництва, тому дана проблема є дуже актуальною та потребує подальшого дослідження.

Підприємства намагаються підвищувати прибутки за рахунок збільшення обсягу виробництва продукції, що потребує споживач, та зниження витрат на її виробництво. Таке явище має позитивний характер, адже в умовах розвитку конкуренції досягається не тільки мета підприємства, але й задовольняються суспільні потреби.

На думку більшості авторів, прибуток являє собою позитивний результат від діяльності підприємства. Але існують думки про те, що дана економічна категорія – це частина доходу, яка залишається після покриття усіх витрат, і яка використовується в подальшому для виплати дивідендів власникам підприємства. На нашу думку, прибуток в першу чергу, повинен використовуватися для розвитку суб'єкта господарювання, бути власним джерелом інвестицій і лише потім розглядатися як дохід власників.

Формування прибутку залежить від багатьох чинників, кожний з яких позитивно або негативно впливає на величину прибутку підприємства. Всі фактори, від яких залежить прибутковість можна поділити на зовнішні (фактори, які не залежать від діяльності суб'єктів господарювання) та внутрішні (фактори, які залежать від діяльності підприємства).

Серед зовнішніх факторів можна виокремити три групи: загальноекономічні фактори (побудова на основі власності виробничих відносин, формування організаційно-правових структур ринкового типу, створення інфраструктури ринку), ринкові фактори (суттєве коливання попиту і пропозиції, рівень реальних доходів населення, нестабільність фінансового ринку) та інші фактори (політична нестабільність, негативні демографічні тенденції та ін.) [1, с.16]

Серед внутрішніх факторів також можна виокремити три групи: виробничі фактори (використання матеріально-технічної бази виробництва, використання трудового потенціалу), інвестиційні фактори (впровадження у виробництво нових засобів праці, витрати інвестиційних ресурсів), фінансові фактори (формування фінансової стратегії, планування діяльності, структура джерел фінансування) [1, с. 17].

При визначенні прибутку на підприємстві, в першу чергу, необхідно враховувати величину доходів та витрат. Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок власників. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу [2]. У більшості випадків витрати на продукцію оцінюють за собівартістю, яка склалась на дату її виготовлення. Вона не повинна перевищувати витрат на придбання аналогічної продукції на ринку.

У процесі діяльності підприємства взаємозв'язок між отриманими доходами та здійсненими витратами простежити доволі складно, що зумовило необхідність визначити критерії списання витрат під час їхнього здійснення. Це так звані витрати періоду, більшість яких є важливою складовою у ході забезпечення діяльності підприємства, однак простежити їхній прямий вплив на отримані прибутки доволі складно.

Прибуток підприємства являє собою результуючий фінансовий показник, що унеможливує його безпосереднє використання як об'єкт управління і вимагає формування важелів впливу на величину прибутку через управління факторами його формування та використання. Складовими системи управління прибутком є: управління прибутком на етапі його формування - це вибір підприємством стратегії управління прибутком; управління доходами суб'єкта господарювання - це контроль за окремими складовими сукупного прибутку підприємства; управління затратами суб'єкта господарювання – відіграє провідну роль не лише в управлінні прибутком, а й у структурі фінансового менеджменту взагалі; управління прибутком на етапі його використання – має забезпечувати стабільне зростання ринкової вартості підприємства та доходів акціонерів.

Отже, підприємство повинно враховувати всі чинники, які мають вплив на його функціонування і постійно оптимізувати свою діяльність. Тобто, формування і використання прибутку є досить складним механізмом, який охоплює всі сфери діяльності підприємства.

Для ефективного управління прибутком підприємства та збільшення його величини необхідно:

1. Розробити таку стратегію управління прибутком, яка б відповідала довгостроковим цілям розвитку підприємства та дозволяла досягти найкращих результатів за допомогою наявних ресурсів.

2. Враховувати доходи від усіх видів діяльності підприємства, кожний з яких матиме досить вагомий вплив на величину прибутку.

3. Планувати витрати таким чином, щоб їх сума в жодному разі не перевищувала доходи в даному періоді. Це дозволить забезпечити хоча б беззбитковість виробництва та врятувати в подальшому підприємство від банкрутства.

4. При використанні прибутку орієнтуватися, в першу чергу, на потреби самого підприємства у формуванні джерел власного фінансування, що в подальшому призведе до максимізації та стабілізації прибутку та розвитку суб'єкта господарювання.

Отже, безумовно, бажаним результатом будь-якої підприємницької діяльності є прибуток, який при бажаних його обсягах, дає можливість для саморозвитку та збільшення масштабів діяльності суб'єкта господарювання.

На нашу думку, для збільшення ефективності роботи кожне підприємство повинно:

- враховувати всі внутрішні та зовнішні фактори впливу на прибуток;
- обрати таку стратегію управління прибутком, яка б дозволила максимізувати рентабельність підприємства за наявних у нього фінансових ресурсів;
- контролювати витрати (проводити політику оптимізації витрат) з метою недопущення перевищення їх над доходами.

Література:

1. Фінансова діяльність підприємства / Бандурко О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. – К.: Либідь, 2013. – 310 с.

2. Міакова Г.І. Фактори впливу на прибуток / Міакова Г.І., М'яло В.В. // Наукові праці КНТУ. – 2005. – Вип. 74. – С.15-17.